

Välkommen till
Novemberföreläsningen 2021
Tema: arv

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

Dagens tema: arv

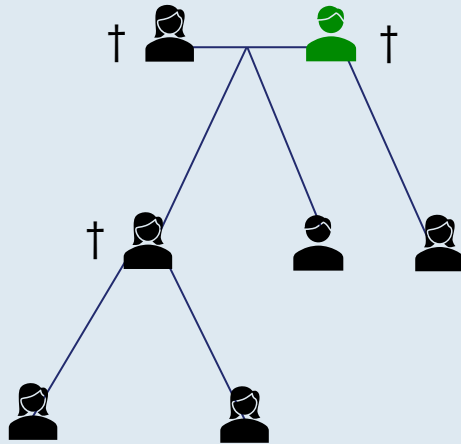
- Vad är din roll som god man/förvaltare i arvskiften när huvudmannen är dödsbodelägare?
- Hur ser processen ut när en huvudman är dödsbodelägare?
- Vilka regler finns särskilt att följa för dig som god man/förvaltare?

Dödsbodelägare

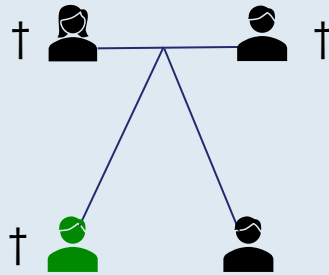
Legala arvsordningen

- Första arvsklassen – Barn därefter barnbarn osv (bröstarvingar)
- Andra arvsklassen – Föräldrar därefter syskon
- Tredje arvsklassen – Mor- och farföräldrar därefter deras barn
Arvsrätten stannar innan kusiner
- Allmänna arvsfonden

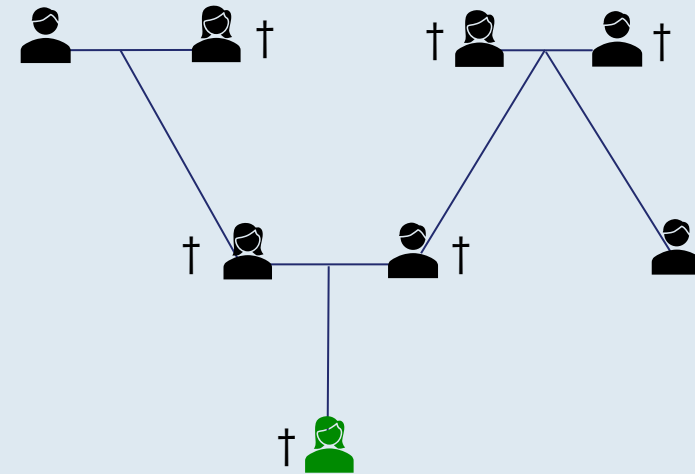
Första arvsklassen

Andra arvsklassen

Tredje arvsklassen

Dödsbodelägare

Testamente

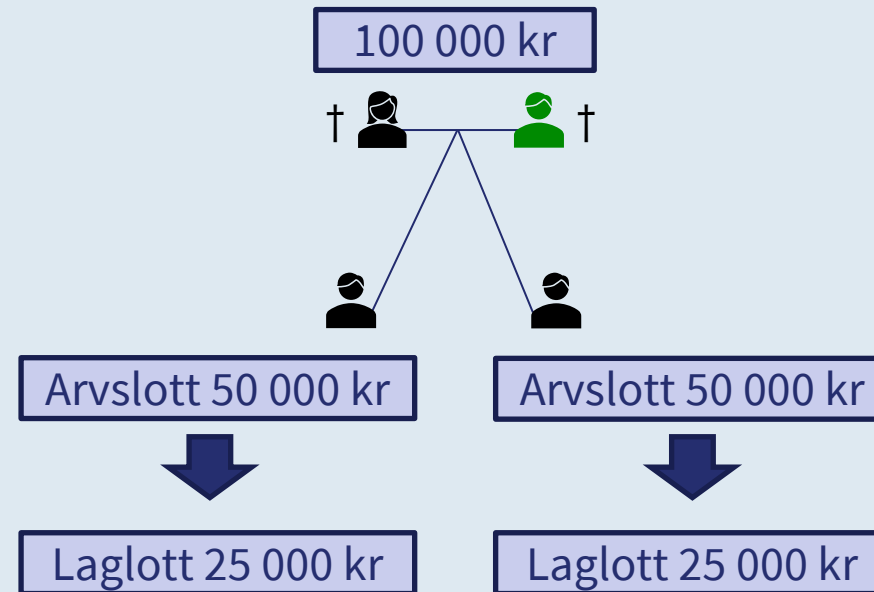
- Universell testamentstagare
 - person som genom testamente får arvsrätt, t.ex. 1/3 av kvarlåtenskapen
- Legatarie (räknas inte som dödsbodelägare)
 - person som genom testamente får ärva en specifik sak eller specifikt belopp, t.ex. ett par örhängen, en soffa eller 10 000 kr.
- En legatarie har rätt att få ut sitt legat så snart som möjligt och behöver inte vänta på arvskiftet.

Steg 1: Bouppteckningen

- Ska skickas in till skatteverket inom 4 månader efter dödsfallet. Gemensamt ansvar för dödsbodelägare att se till att det görs.
- Är en sammanställning över den avlidnes tillgångar och skulder per dödsdagen och vilka som ingår i dödsboet.
- När bouppteckningen är godkänd av skatteverket skicka den till överförmyndarförvaltningen.
- Om det finns ett testamente delges det oftast i samband med upprättande av bouppteckning.
- Särskild regel: God man/förvaltare får inte godkänna testamenten för sin HM.
- Om testamentet inkräktar på huvudmannens laglott **måste** god man/förvaltare klandra testamentet. Klandertalan ska göras inom 6 månader från att god man/förvaltare tagit del av testamantet.

Laglott

För bröstarvingar

Steg 2: Eventuella åtgärder i dödsboet

- God man/förvaltare kan ge fullmakt till annan dödsbodelägare att sköta dödsboets ekonomi med mera.

OBS! begränsat, god man/förvaltare får inte ge bort sin underskrift till annan dödsbodelägare.

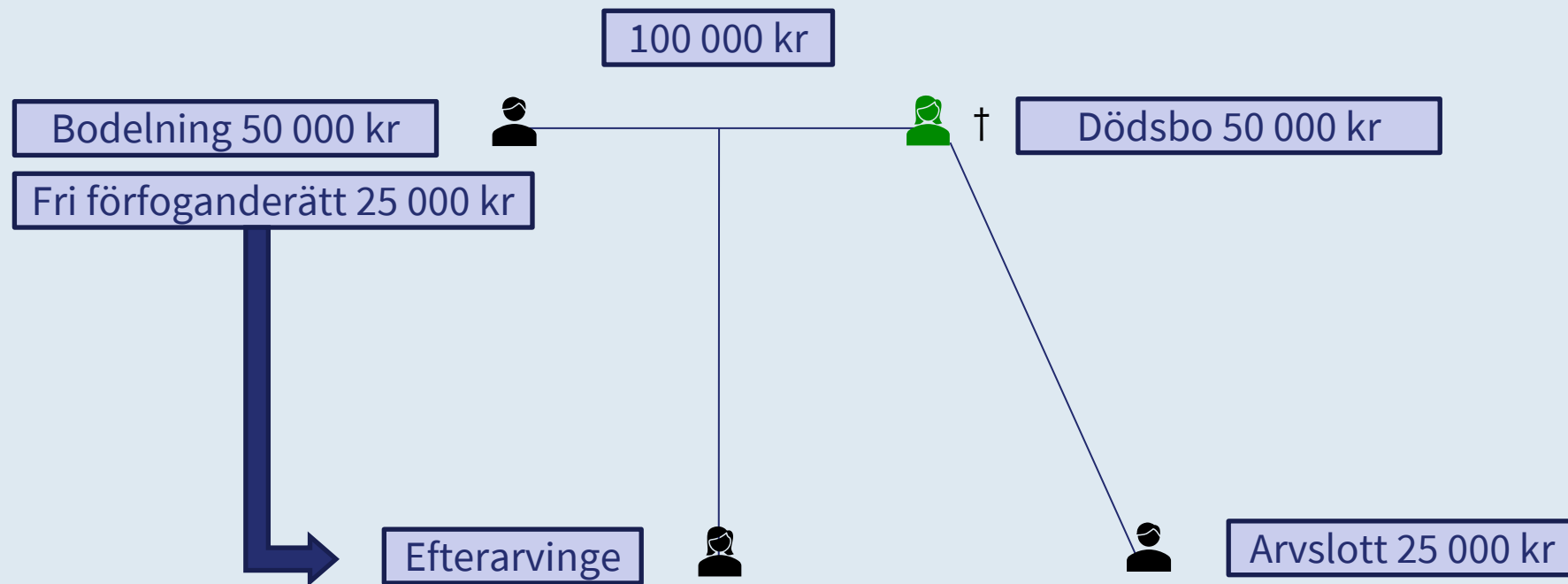
- Vissa åtgärder kommer behöva överförmyndarnämndens samtycke.

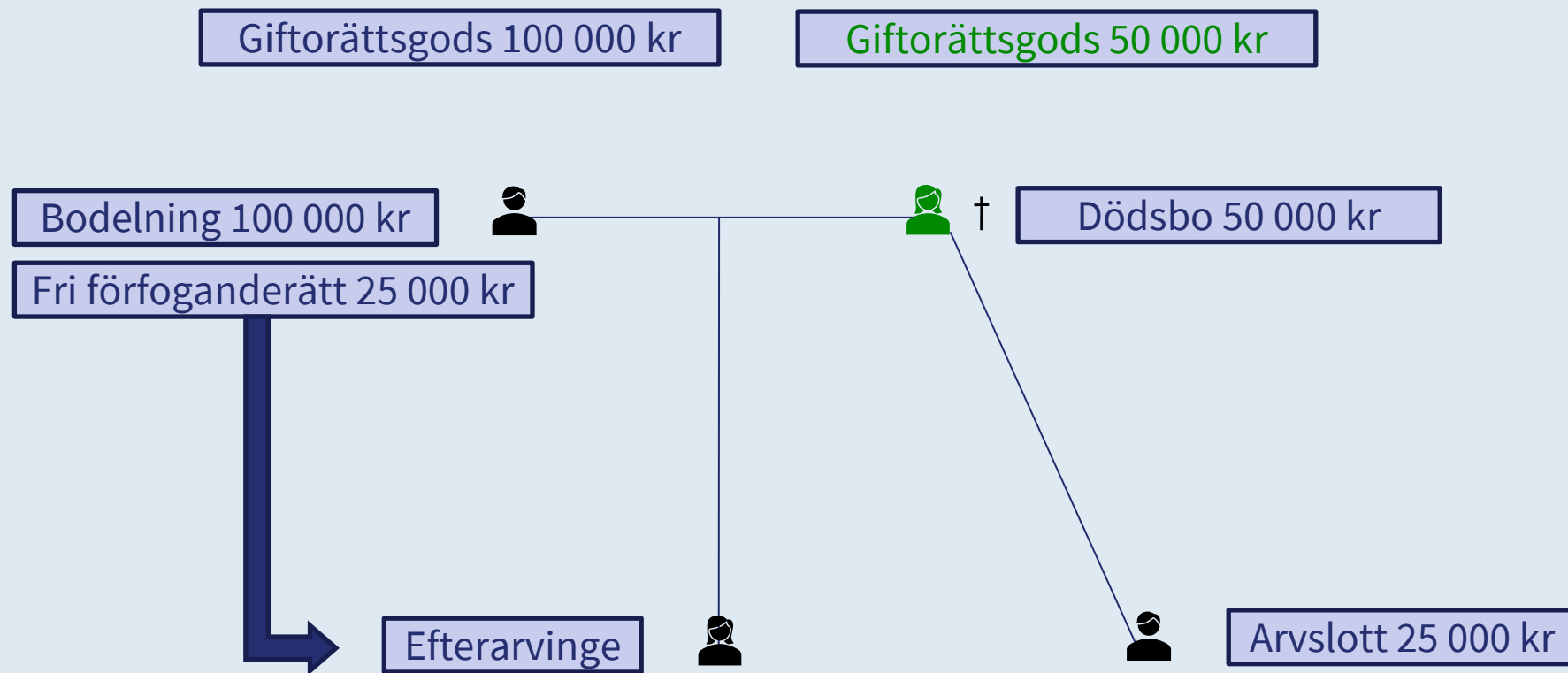
T.ex. bostadsförsäljning, om en fastighet/bostadsrätt som ägs av dödsboet ska säljas behöver god man/förvaltare ansöka om nämndens samtycke.

- Redogörelse över skifteshinder var 6:e månad.

Steg 3: Bodelning med anledning av dödsfall

- Bodelning – huvudregel att giftorättsgodset fördelas lika (undantag enskild egendom). Andel från bodelning får efterlevande make/maka med full äganderätt.
- Basbeloppsregeln – Vid bodelning ska den efterlevande tilldelas minst 4 pbb
- Jämkningslag 12:2 ÄktB – Ingen bodelning, vardera make behåller sin egendom.
- Efter bodelning är huvudregel att efterlevande make/maka ärver dödsboets andel med fri förfoganderätt (kan använda den fritt) Gemensamma barn blir då efterarvingar, och får arv efter först avlidna föräldern när efterlevande förälder avlider.
- Undantag är särkullbarn som har rätt att få ut sin arvslott direkt. Finns möjlighet för särkullbarn att avstå sin arvslott för att då istället bli efterarvinge tillsammans med makarnas gemensamma barn.

Bodelning vid dödsfall sambo

- Endast gemensam bostad och bohag ingår i bodelningen (förvärvat för gemensam användning)
- Bodelning måste begäras
- Efterlevande sambo kan få behålla bostad mot erläggande av skifteslikvid
- Lilla basbeloppsregeln – 2 pbb (endast vid dödsfall)
- Sambo har ingen laglig arvsrätt och är därför endast dödsbodelägare på grund av bodelning (om inte testamente säger annat).

Steg 4: Lottläggning

- Innan det diskuteras vilken egendom respektive dödsbodelägare ska få är huvudregeln att dödsboets skulder betalas och att även legat delas ut.
- Därefter räknas ut hur mycket respektive dödsbodelägare ska få. Det vill säga vad arvslotten är.
- Sedan förs diskussioner mellan dödsbodelägarna om vilken egendom i dödsboets som den lotten ska utgöras av.
- Gåvor under den avlidnes livstid ska som huvudregel avräknas arvslotten om det är till dennes barn om inte den avlidne gett uttryck för att det inte är förskott på arv.
- Gåvor till andra personer än barn ska inte presumeras vara förskott på arv.

Steg 5: Arvskifte

- Arvskiftesavtalet ska vara skriftligt
- Kvarlåtenskapen och fördelning ska anges
- Skrivs under av samtliga dödsbodelägare samt dig som god man/förvaltare för huvudmannen

- Huvudmannen kan skriva under själv om denne förstår och det är godmanskap-
inget samtycke från överförmyndarnämnden behövs
- Ensam dödsbodelägare – inget samtycke från överförmyndarnämnden behövs

Steg 6: ÖFN's samtycke

- God man/förvaltare är den enda som kan ansöka om samtycke
- Följande handlingarna ska skickas in
 - Ansökan (original eller bank-id)
 - Arvskiftesavtal (original eller vidimerad kopia)
 - Huvudmannens samtycke (om denne förstår vad saken gäller)
 - Yttrande från närmast anhöriga (om de inte är dödsbodelägare och skrivit under avtalet)
 - Redovisningsräkning för tiden från dödsdag till skiftesdag
 - Värdering om fast egendom ingår i dödsboet
- Överförmyndarnämnden tar ställning till om samtycke kan lämnas

Sammanlevnad i oskiftat dödsbo

- Sluter avtal om att dödsboet eller del av dödsboet inte ska skiftas, fortsätter ”leva” i dödsboets namn
- Kräver nämndens samtycke
- Medför årlig redovisningsskyldighet för egendomen som fortsätter vara i dödsboets namn
- Används endast i undantagsfall
- Exempel på när det använts;

I dödsboet fanns en bondgård med aktiv verksamhet på. Förutom huvudman efterlämnade avliden person även ett särkullbarn.

Bedömning gjordes att det låg i huvudmannens intresse att avtala om sammanlevnad i oskiftat dödsbo eftersom denne inte hade råd att köpa ut särkullbarnet samt även skulle ha förlorat sitt boende och del av sin inkomst.

Steg 7: Redovisning av arv

- God man/förvaltare föreläggs att inkomma med insättningsbevis
- Om arvet är mer än 1 prisbasbelopp och förvalta egendom ingår i godmanskabet/förvaltarskap ska det sättas på överförmyndarspärtrat konto
- Om du är god man för barn i arvskifte ska det alltid sättas på överförmyndarspärtrat konto
- När insättningsbevis kommit in och granskats är processen med arvet klart.
- Kan i efterhand uppkomma t.ex. skattekostnad för dödsboet då delar delägare lika på den. Eller så kan det bli kvar medel från det som satts undan för t.ex. skatt då delas det oftast ut till delägarna enligt de andelar de har rätt till. Hur sådant ska hanteras skrivs oftast in som villkor i avtalet.

Tillfällen när nämndens samtycke ej behövs

Huvudman ensam arvinge

- God man/förvaltare ska redovisa vad som hänt med dödsboets tillgångar från dödsdag till dagen då tillgångarna förs över i huvudmannens namn.
- Underlag

God man har ej företrätt huvudman

- Om det är godmanskap och huvudmannen förstår vad saken gäller kan denne avstå hjälp från god man.
- Huvudmannen representerar då sig själv i dödsboet och skriver under avtalen själv.

Tvångsskifte

- Boutredningsman eller testamentsexekutor skriver under avtalet

Tillfällen när ÖFN's samtycke ej behövs

Bristbo

- När skulderna i ett dödsbo överstiger tillgångarna.
- Upprättas ingen arvskifteshandling.
- Ställföreträdare ska inkomma med bouppteckning som visar att det är ett bristbo samt eventuellt redovisningsräkning. Observera att även om samtycke ej behövs till arvskiftet kan det behövas för andra åtgärder som att sälja bostad.

Legat

- När huvudmannens roll i dödsboet är enbart legatarie
- Överförmyndarnämnden ska samtycka till arvskiften när huvudmannen är dödsbodelägare enligt 15 kap 5 § FB.

Boutredningsman

- En boutredningsman är en fysisk eller juridisk person som utreder ett dödsbo och hand om hela förvaltningen av kvarlåtenskapen.
- Boutredningsmannen utses av rätten.
- Ansökan kan göras av samtliga dödsbodelägare, legatarie samt överförmyndaren. (19 kap 1 § ÄB)
- 19 kap 11-15 §§ ÄB reglerar boutredningsmannens befogenheter och behörigheter.
- Om ett tvångsskifte sker ska överförmyndaren inte ta ställning till om samtycke ska ges.
- Om ett sämjeskifte går att få till ska överförmyndaren ta ställning till om samtycke kan lämnas och fatta ett beslut.

Testamentsexekutor

- En personen som utses av den avlidne i ett testamente att förvalta dödsboet. Dödsboet förvaltas då inte av dödsbodelägarna utan av testamentsexekutorn.
- Testamentsexekutorn har till uppgift företa alla uppgifter som krävs för dödsboets utredning. Kan begränsas till specifika uppgifter genom formulering i testamentet.
- Skillnaderna mellan boutredningsman och testamentsexekutor är;
 - att boutredningsmannen utses av rätten och
 - att testamentsexekutorn har rätt att företräda dödsboet i alla angelägenheter, vilket även innebär att överlåta fast egendom utan samtycke från dödsbodelägarna (19 kap 20 § ÄB).
- Överförmyndaren ska endast ta ställning till samtycke av arvsförmögarna om dödsbodelägarna har skrivit under handlingen.

Exempel

En änkeman har avlidit. Han har 2 barn och din huvudman är ett av barnen. I hans dödsbo finns 800 000 kr.

Vad blir ditt uppdrag ?

- Se till att bouppteckning görs
- Se till att din huvudman får sin arvslott
- Skriva under arvskiftesavtal
- Ansöka om nämndens samtycke
- Redovisa att arvslotten satts in på spärrat konto

Samma situation men vid bouppteckningen framkommer att det finns ett testamente. Enligt testamentet ska din huvudman få 100 000 kr och resten ska tillfalla det andra barnet

Vad blir ditt uppdrag ?

- Se till att bouppteckning görs
- Väcka klander mot testamentet
- Se till att din huvudman får sin laglott
- Skriva under arvskiftesavtal
- Ansöka om nämndens samtycke
- Redovisa att laglotten satts in på spärrat konto

Exempel

Din huvudmans make avlider och efterlämnar förutom din huvudman ett barn från ett tidigare förhållande. Dödsboet har giftorättsgods om 500 000 kr och din huvudman har giftorättsgods om 300 000 kr. Det finns inget testamente.

Vad blir ditt uppdrag?

- Se till att bouppteckningen görs
- Skriva under avtal om bodelning
- Ansöka om nämndens samtycke
- Redovisa att din huvudman fått sin bodelningslott

Din huvudmans make avlider och efterlämnar förutom din huvudman ett barn från ett tidigare förhållande. Dödsboet har giftorättsgods om 500 000 kr och din huvudman har giftorättsgods om 700 000 kr. Det finns inget testamente.

Vad blir ditt uppdrag?

- Se till att bouppteckningen görs
- I samband med bouppteckningen yrka på att bodelning inte ska göras enligt 12 kap 2 § ÄktB
- Skicka in bouppteckningen till nämnden

Exempel

Din huvudmans syster har avlidit. Syskonens föräldrar är avlidna och systemen hade inga barn. Det finns heller inga andra syskon. Systemen hade ett bankkonto med 10 000 kr och skulder på 80 000 kr.

Vad blir ditt uppdrag?

- Se till att bouppteckningen görs
- Skicka in bouppteckningen till nämnden

Din huvudmans syster har avlidit. Syskonens föräldrar är avlidna och systemen hade inga barn. Det finns heller inga andra syskon. Systemen hade ett bankkonto med 10 000 kr, en fastighet med taxeringsvärde 90 000 kr och skulder på 80 000 kr.

Vad blir ditt uppdrag?

- Se till att bouppteckningen görs
- Sälja dödsboets fastighet
- Ansöka om nämndens samtycke till fastighetsförsäljningen
- Skicka in redovisningsräkningen efter att likviden satts in

Exempel

Din huvudmans granne avlider. Enligt dennes testamente ska din huvudman få ärva 10 000 kr.

Vad blir ditt uppdrag?

- Representera din huvudman vid bouppteckningen
- Skriv under att du tagit del av testamentet
- Skicka in bouppteckningen till nämnden
- Kontakta dödsboet om utbetalning av legatet
- Redovisa till nämnden att legatet satts in på konto i huvudmannens namn

Din huvudmans granne avlider. Enligt dennes testamente ska din huvudman få ärva en femtedel av dödsboets totala tillgångar.

Vad blir ditt uppdrag?

- Se till att bouppteckning görs
- Skriv under att du tagit del av testamentet
- Se till att din huvudman får sin andel
- Skriva under arvskiftesavtal
- Ansöka om nämndens samtycke
- Se till att arvslotten sätts in på (ev. spärrat) konto i huvudmannens namn

Tips vid arv

- Kan anlita jurist
- Ibland ingår juridisk rådgivning i hemförsäkring
- Prata med annan god man/förvaltare
- Osäker på vad som ligger i din behörighet som god man hör av dig till överförmyndarförvaltningen

Vad gäller när din huvudman avlider

- Godmanskapet/förvaltarskapet upphör i samband med att huvudmannen avlider
- Du ska
 - upprätta en sluträkning inom 30 dagar
 - informera överförmyndarförvaltningen
 - informera anhöriga och kommunen om det inte finns några anhöriga
 - lämna över handlingar som kräver åtgärd till dödsboet
- För kännedom: om din huvudman under dennes livstid vill skriva ett testamente kan du som god man/förvaltare hjälpa denne boka möte hos jurist men du kan inte vara inblandad i upprättandet. (12 kap 2 § FB)

I kontakt med överförmyndarförvaltningen

- Tänk på att i e-post inte ange känsliga personuppgifter, t.ex. skriv inte personnummer, hela kontonummer eller något med hälsan.
- Använd gärna aktnummer i e-post för att uppge vilket ärende det gäller. Aktnumret är en säkrare uppgift.
- Om du har flera huvudmän, skicka en e-post per huvudman. Skriv inte om flera i samma om det inte är nödvändigt.